

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

”Gurka – xiyar, xiyar sa jag”

En studie om pedagogers villkor samt strategier
för arbetet med flerspråkiga barn.

KURS: *Examensarbete för förskollärare, 15 hp*

PROGRAM: *Förskolläraryrket*

FÖRFATTARE: *Victoria Brorsson, Helin Karlsson*

HANDLEDARE: *Susanna Anderstaf*

EXAMINATOR: *Cathrine Ryther*

TERMIN: *VT 17*

SAMMANFATTNING

Victoria Brorsson, Helin Karlsson

Gurka – xiyar, xiyar sa jag.

Cucumber – xiyar, xiyar i said.

Antal sidor: 26

Studien är en kvalitativ studie med inspiration från det sociokulturella fältet. Syftet med studien är att skaffa kunskaper om hur pedagoger arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används. Frågorna som studien kommer besvara är vilka villkor pedagogerna beskriver som betydelsefulla för arbetet med flerspråkighet samt vilka strategier som används. Fokusgrupper har använts som metod för att samla in studiens empiri och har sedan transkriberats och analyserats. Analysmetoden som använts är innehållsanalys då denna passar sig bäst vid användandet av fokusgrupper. De teman som framkom efter analys av empirin är tid och engagemang som villkor samt trygghet och samverkan som strategier. Resultatet som framkom pekar på att det finns olika villkor i förskolans verksamhet för de barn som är flerspråkiga. Pedagogerna berättar om barnens olika förutsättningar och om de olika villkor samt strategier som pedagoger måste förhålla sig till i sitt arbete med flerspråkiga barn.

Sökord: Förskola, flerspråkighet, mångkulturell, verbala språket, verbal flerspråkighet, kommunikation, sociokulturell, villkor, strategier.

Innehållsförteckning

	1
SAMMANFATTNING	2
1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Bakgrund	3
3.1 <i>Flerspråkighet i förskolan</i>	3
3.2 <i>Historia</i>	4
3.3 <i>Styrdokument samt stödmaterial för förskolan</i>	5
4. Teoretiskt perspektiv	6
5. Metod	7
5.1 <i>Urval</i>	8
5.2 <i>Genomförande</i>	9
5.3 <i>Etiska aspekter</i>	9
5.4 <i>Trovärdighet</i>	10
5.5 <i>Analys samt analysmetod</i>	11
6. Resultat	12
6.1 <i>Tid och engagemang som villkor</i>	12
6.2 <i>Trygghet och samverkan som strategier</i>	14
7. Diskussion	17
<i>Resultatdiskussion</i>	18
<i>Metoddiskussion</i>	22
8. Vidare forskningsområde	23
Referenser	24
Bilagor	1

1. Inledning

Victoria: På min andra VFU fanns det ett barn som inte talade alls. Han var alltid själv när vi var inne eftersom han bara var tyst. Det märktes så väl att han inte kommit in i gruppen. Så fort vi kom utomhus sken han upp och lekte, han pratade när vi var ute, men bara med sin syster och bara på bosniska. Förskollärarna visste inte hur de skulle förhålla sig till detta och hur de skulle få honom trygg i barngruppen. De försökte med teckenkommunikation, Ipad, bilder och så vidare men inget verkade fungera.

Helin: Jag tycker själv det är svårt att veta hur man ska göra i de situationerna där man inte delar samma verbala språk. Jag var en gång med om att ett arabisktalande barn försökte kommunicera med mig, men ingen av oss förstod varandra.

Vi båda har gjort VFU¹ på förskolor som benämner sig själva som mångkulturella, där många av barnen talar flera språk. Författarna Lorentz & Bergstedt (2016) beskriver begreppen mångkulturell samt interkulturell som två olika saker. Mångkulturell kan exempelvis vara ett *mångkulturellt samhälle* eller en *mångkulturell skola* där olika *kulturer*, *etnicitet* och *nationaliteter* möts. Interkulturell syftar snarare på interaktionsprocessen mellan olika kulturer vilket författarna anser vara mer betydelsefullt än att benämna sig som mångkulturell.

Egentligen kan språk vara vad som helst, ett sms är språk, en tatuering kan beskriva en människas historia och på så vis räknas som språk, bilder och tecken är också språk men det vi valt att fokusera på i denna studie är just det verbala språket och flerspråkighet. Vi har stött på problematik under vår VFU där pedagoger uttryckt dilemman i hur de ska bemöta verbal flerspråkighet på ett professionellt sätt och samtidigt arbeta utefter läroplanens direktiv. På dessa förskolor har förskollärarna uttryckt utmaningar gällande arbetet med de flerspråkiga barnen. Därför har vi valt att skriva denna uppsats med syftet att skaffa kunskaper om hur pedagoger arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används.

I dessa förskolor vistas det dagligen barn som är verbalt flerspråkiga och pedagogerna arbetar ständigt för att den dagliga verksamheten ska främja deras verbala språkutveckling.

¹ Verksamhetsförlagd utbildning

Trots läroplanens direktiv gällande flerspråkighet (Skolverket, 2010) har vi mött flera pedagoger under utbildningens VFU som flertalet gånger uttryckt utmaningar med direktiven som finns. De direktiv som förskollärarna främst uttryckt utmaningar kring är de punkter som gäller dels att varje barn med annat modersmål ska utveckla sin kulturella identitet och att förskolan ska ansvara för att inspirera barnens språk och kommunikationsutveckling.

Många anser att Sverige är ett enspråkigt land och att detta är normen, så är inte fallet hävdar Svensson (2009). Sverige är ett flerspråkigt land med sex minoritetsspråk, vilka är, samiska, finska, tornedalsfinska, romani chib, jiddisch och teckenspråk. Vidare skriver författaren att studier som gjorts visar att ungefär halva jordens befolkning är flerspråkig, av barnen är nästintill alla flerspråkiga. Författarna Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) skriver att om en bekräftar, inkluderar och ger barnen inflytande så att de känner sig välkomna i verksamheten ges de villkor för ett bättre språkande.

Flerspråkighet ser olika ut beroende på vem man frågar. Använder du din kropp när du pratar för att förstärka uttryck? Pratar du engelska? Kan du några tecken på teckenspråk? Har du en tatuering som bär på en historia? Då är du flerspråkig. Det finns många sätt att kommunicera på men det verbala språket är det många människor kanske främst tänker på när det talas om språk.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att skaffa kunskaper om hur pedagoger arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används.

- Vilka villkor beskriver pedagogerna som betydelsefulla för arbetet med flerspråkighet?
- Vilka strategier används?

3. Bakgrund

I följande avsnitt kommer en kort historisk sammanfattning av Sverige som ett flerspråkigt samhälle utifrån ett sociokulturellt synsätt. Därefter följer ett avsnitt kring vad verbal flerspråkighet kan innebära. Tidigare forskning kommer genomsyra hela avsnittet.

3.1 Flerspråkighet i förskolan

Begreppet verbal flerspråkighet kan ses på olika sätt. Vad människor väljer att själva lägga för värderingar i ordet är upp till var och en och även hur ordet tolkas är valbart från individ till individ. Verbal flerspråkighet, för oss i denna studie, är när en individ verbalt talar flera språk än ett, där det primära språket ej är svenska. Det finns en del forskning kring flerspråkighet i förskolan, dock hävdar författarna Kearney & Ahn (2013) att forskningen ej är tillräcklig. Dels hävdar de att förskola samt skola har ett ansvar när det gäller barns flerspråkighet och att den måste tas tillvara på eftersom det är på så vis som barnen skapar en förståelse samt en acceptans mot sin egen och andras kultur. Författarna nämner en studie där det i verbalt flerspråkiga förskolor och skolor sett fördelar med flerspråkighet, pedagogerna har tagit tillvara på den tillgången och sett till att barn får lära av varandra i större utsträckning. Kultti (2012) nämner vikten av samspel mellan barn med olika modersmål samt erfarenheter har stora utbyten mellan varandra. Även om det verbala språket inte finns så kan barnen lära utifrån att ”tala” genom andra kommunikativa redskap. Vidare skriver författaren om materialet samt miljöns påverkan på de flerspråkiga barnen. Att de kommunikativa redskapen i verksamheten måste bjuda in till lek och samtal. Författaren skriver även att materialet som väljs i verksamheten ofta reflekterar samhällets kultur och yrkesroller och att detta borde brytas för att på så vis bjuda in till nya lekar och samtal.

Relationen mellan förskollärare och barnet är enligt Yoleri (2016) viktig, språket har en central roll i detta då det kan vara en del som skapar trygghet hos barnet, även här skriver författaren att det ej finns speciellt mycket forskning gällande villkor samt strategier för hur pedagoger kan arbeta för att främja verbal flerspråkighet i förskolan. Det har gjorts ett flertal studier enligt Lindberg & Hyltenstam (2013) som tyder på att det svenska skolväsendet brister i sitt arbete med flerspråkighet och flerspråkiga barns kunskaper. Vidare skriver författarna att flerspråkigheten tyvärr ofta kopplas ihop med brister samt eventuella problem. Kultti (2015) hävdar snarare motsatsen och att förskolan är en miljö

där barn ges möjligheter till att språka med flera individer i en tillåtande miljö. Det författaren ser som ett problem är den bristande informationen, gällande modersmålsstöd, till vårdnadshavarna.

Skolinspektionen gjorde år 2010 en kvalitetsgranskning av hur svenska förskolor och skolor arbetar för att främja flerspråkiga barns utveckling samt hur de olika villkoren ser ut för att möta de nationella målen. Granskningen visar att det finns flera brister när det kommer till arbetet med flerspråkiga barn och dess utveckling. Bland annat står det skrivet i rapporten att

Också förskolan har, enligt läroplanen, ett uppdrag att medverka till att barnen får stöd i att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket. De inspektioner som gjorts av Skolverket och senare i Skolinspektionens tillsyn visar att det på många håll brister i förskolornas arbete för att barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla sitt modersmål. (sid. 31)

Vidare står det att antalet barn med annat modersmål än svenska har ökat de senaste åren men att modersmålsstödet ligger kvar på samma nivå som den gjorde under 70 talet (Skolinspektionen, 2010)

Trots skolverkets föreskrifter menar tidigare litteratur att dagens arbetssätt gällande flerspråkighet inte fungerar. Därav ser vi att flerspråkighet i förskolan behöver lyftas. Detta genom att undersöka med vilka strategier pedagoger använder i arbetet med flerspråkighet samt vilka villkor de upplever påverkar arbetet.

3.2 Historia

Sverige ses idag som ett internationaliserat samhälle där människors språkliga samt kulturella mångfald ökar. Förskolan är en arena där många barn och deras familj för första gången möter det svenska språket samt får en inblick av svensk kultur (Skolverket, 2010). Det finns idag flera språk i vårt samhälle, som en direkt följd av den ökade invandringen samt den minskade utvandring. Hyltenstam & M.Milani (2012) skriver att Sverige räknas som ett invandringsland eftersom fler invandrar än utvandrar. Vidare skriver författarna att historiskt politiska skeenden samt den ökade migrationen utgör en grund för att kalla Sverige för flerspråkigt. Vidare hävdar de att samhället måste bli mer tillgängligt även för de som inte talar svenska språket och detta är en förutsättning för att få ett integrerat

samhälle. Lunneblad (2009) betonar att andra språk, än det en själv har som modersmål, kan ses som en svårighet eller som något krångligt i förskoleverksamheter. Vidare skriver författaren att etnisk mångfald blir ett problem då pedagogerna säger sig sakna kunskap gällande detta.

Invandringen till Sverige ökade redan efter andra världskriget men det var först på 1960-talet som Sverige behövde ökad arbetskraft. Företag värvade därför personer i medelhavsländerna som kunde tänka sig att flytta till Sverige för att arbeta (Migrationsverket, 2016). Genom åren har samhällets utveckling lett till en ökad mobilitet bland världens befolkning och främst i de länder där oroligheter råder. Eftersom människor flytt från sina hemländer för att finna en fredlig plats att bo på har det medfört en ökad invandring till Sverige (Gruber, 2013).

Enligt SCB (2016) föddes det inte ett enda barn i Sverige på 60-talet där båda föräldrarna var utrikesfödda. Först år 2000 finns det statistik över att barn med två utrikesfödda föräldrar föds i Sverige, den siffran var då 284 449. År 2016 var samma siffra uppe i 535 805. Med andra ord har denna kategori ökat och är således en naturlig förklaring till den ökade flerspråkigheten i samhället. Andelen utlandsfödda i Sverige var år 1960, 299 879 medan denna siffra år 2016 är uppe i 1 784 497. Eftersom detta inte berättar om det gäller specifikt barn eller vuxna tolkar vi det som att båda är inräknade i denna kategori. Detta blir ännu en tydlig koppling till att det inte endast är barnet i fråga som kan vara flerspråkigt utan hela dess familj.

3.3 Styrdokument samt stödmaterial för förskolan

Att aktivt arbeta med språk finns med som en del av förskolans uppdrag och i lpfö 98 (Skolverket, 2010) står det bland annat att språk och lärande hänger ihop och att barn som får chans att utveckla sitt modersmål får bättre förutsättningar för att lära sig svenska. Det står även att förskolan ska medverka till att barnen i fråga ges möjlighet att lära sig både modersmål och svenska. Läroplanens direktiv kan tyckas vara tydliga och självklara i många fall för vissa förskolor, för andra är dessa svårare att leva upp till och arbeta utefter. Speciellt när det kommer till vilka villkor och strategier som arbetats fram för att underlätta arbetet. Hur kan verksamheten ändras för att inkludera utan att diskriminera?

Det finns lärarrika stöddokument som förskolan kan använda sig av i sitt arbete med verbalt flerspråkiga barn. Skolverket utkom år 2013 med ett material som är tänkt att ge stöd till pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan men det är även tänkt att inspirera samt öka medvetenheten (Skolverket, 2013). Hur förskolor väljer att använda detta material finns det dock ingen specifik studie över och det är därför svårt att veta om materialet faktiskt gjort någon verklig skillnad i förskolans arbete med verbal flerspråkighet.

4. Teoretiskt perspektiv

Syftet med studien är att skaffa kunskaper om hur pedagoger arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används. Studien är inspirerad av ett sociokulturellt perspektiv². Ett centralt begrepp inom studien är kommunikation. Teorins grundtanke är att lärande först sker i samspel med andra där det verbala språket är en viktig del. Ett centralt begrepp inom teorin är kommunikation. Vygotsky (1978) framhåller att det är av stor vikt att studera människors samspel samt hur språkandet används då detta är ett mycket viktig kommunikativt redskap. En annan viktig orsak till teorivalet är att det sociokulturella perspektivet ser barn flerspråkighet som ett verktyg för vidare lärande. Vygotsky (1978) beskriver det sociokulturella perspektivet som en teoretisk utgångspunkt där hela människan och dess sociala samspel blir synligt. Teorin lägger stor vikt vid det sociala samspelet och kommunikation mellan människor (Vygotsky, 1978).

Children can imitate a variety of actions that go well beyond the limits of their own capabilities. Using imitation, children are capable of doing much more in collective activity or under guidance of adults (Vygotsky, 1978). Sid 88

Det sociokulturella perspektivet utgår framförallt från att lärandet och kunskapen sker i sociala sammanhang där människor samspelar och utbyter kunskap med varandra. Perspektivet speglar sig i Vygotskys teorier om barns lärande där leken och kreativiteten spelar stor roll i lärandet. Det är nämligen i leken barn skaffar sig nya erfarenheter, där kan de lära andra barn vad de själva lärt sig men även ta del av andra barns lärdomar. Ett

² Vi är medvetna om att det sociokulturella perspektivet är stort och brett. Vi har valt att fokusera på Säljö och Kulttis forskning.

begrepp i det sociokulturella perspektivet är mediering vilket kan förklaras som de redskap eller verktyg människan använder för att lära och ta in nya erfarenheter. Det huvudsakliga redskapet är språket som används för att kommunicera med omvärlden, men det finns även materiella redskap som exempelvis pennor och datorer vilket även det kan användas som länk till kommunikation (Säljö, 2012). Inom det sociokulturella perspektivet, är vikten av kommunikation och språkanvändning viktiga då de utgör grunden för ett eget tänkande och den yttre påverkan. Det är genom den språkliga kommunikationen individen kan lära sig urskilja vad som är viktigt och oväsentligt (Säljö,2000).

Studien har inspirerats av det sociokulturella perspektivet eftersom kommunikation är ett centralt begrepp. Vygotsky, menar att språket är ett av det viktigaste verktyg en människa har för att förstå sin värld. Med språk menar han främst de verbala och skriftliga språket, men även olika teckensystem. Säljö (2012) skriver att Vygotsky beskriver språket som ett redskap för kommunikation. Vidare skriver författaren att människan genom all tid varit mycket kreativa att finna nya vägar att kommunicera på om de ej talat samma språk.

Åldern har enligt Kultti (2012) ingen direkt betydelse i språkinläring ur ett sociokulturellt perspektiv. Med andra ord kan språkinläring ske när, var och hur som helst. En låg ålder behöver inte vara en fördel när det kommer till att lära sig ett nytt språk utan det är snarare miljön och i vilket sammanhang det sker i som spelar roll. Författaren skriver vidare att det på senare tid kommit fler studier för att belysa dessa sammanhang. Vilken kontext, vilket sammanhang och vilken miljö språkinläringen sker i, hävdar författaren, är av stor vikt. När barn lär sig flera språk samtidigt blir det tydligt att denna inläring är en social process. Enligt Svensson (2009) är det i samspel med andra som inläringen blir meningsfull och det är då personen själv kan ta till sig språket.

5. Metod

I följande avsnitt kommer vi beskriva det metodval som valts för att samla in data till studien. Metoden vi använt oss av är fokusgrupper utifrån Wibecks (2010), Dahlin-Ivanoffs (2011) samt Brymans (2011) synsätt.

Att genomföra en fokusgrupp, skriver Wibeck (2010), innebär att flera personer samlas för att diskutera kring ett specifikt ämne. Denna grupp människor är noga utvald utefter det

syfte som forskningsstudien kommer belysa (Wibeck, 2010). Vid insamling av data med hjälp av fokusgrupper brukar ämnet vara specifikt och det är detta ämne gruppen fördjupar sig i. Den som använder sig av fokusgrupper som metod för att samla in data är ofta intresserad av människors påverkan på varandra samt deras samspel. Bryman (2011) skriver att tanken är att den eller de som sitter med som moderatörer ska skaffa sig ett eget tycke kring deltagarnas diskussioner. Genom fokusgrupper ges deltagarna möjlighet att reagera på varandras tankar på ett sätt som inte är möjligt genom exempelvis enskilda intervjuer. Enligt Dahlin-Ivanoff (2011) går det relativt snabbt att samla in data genom användandet av fokusgrupper eftersom flera personers tankar och åsikter får träda fram vid samma tillfälle.

5.1 Urval

I denna forskningsstudie har vi använt oss två fokusgrupper där den första bestod av fem deltagare och den andra av tre deltagare som diskuterade två dilemman (Bilaga 1). Den ideala storleken på fokusgrupper hävdar Dahlin-Ivanoff (2011) är 4-8 personer. Ambitionen var att alla skulle vara förskollärare men på grund av sjukdom var det barnskötare med i en av grupperna samt att denna grupp blev mindre. Vi ansåg inte att det var ett problem att barnskötare var deltagande. De barnskötare som deltog har lång arbetslivserfarenhet av att arbeta på mångkulturell förskola och har erfarenhet i ämnet. Eftersom syftet med studien är att skaffa kunskaper om hur pedagoger arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används var kriterierna för deltagarna i fokusgrupperna att de skulle arbeta på en förskola som har mångkulturell profil samt att de skulle ha minst 5 års erfarenhet av att arbeta med barns verbala flerspråkighet. Anledningen till att vi valde 5 års erfarenhet var eftersom vi ansåg att man först då har skaffat sig tillräckligt med erfarenheter och kunskaper i ämnet. När fokusgrupper ska genomföras är urvalet av betydelse för att syftet med forskningen ska belysas. Därför har vi använt oss av bekvämlighetsurval då sannolikheten för att de som får förfrågan om att medverka blir stor. Bekvämlighetsurval innebär att forskaren väljer deltagare utefter tillgänglighet samt att platsen ligger nära tillhands.

5.2 Genomförande

Det första vi gjorde var att diskutera hur många dilemman (Bilaga 1) vi skulle ha med till fokusgrupperna. Det slutade med att två stycken skrevs fram utefter de frågor vi ville få svar på och dessa togs med vid fokusgruppsstillfällena. Vi kontaktade därefter förskolorna och frågade om de var intresserade av att delta för att hjälpa oss vidare i studien samt informerade om studiens syfte. Efter att de berörda personerna tackat ja till att delta bestämdes tid och plats då fokusgrupperna skulle genomföras.

Inledningsvis informerade vi deltagarna om etiska aspekter utifrån de principer/krav som beskrivs i Vetenskapsrådets (2002) riktlinjer. Exempelvis att de närsomhelst kunde välja att avbryta eller att vara tysta. Deltagarna informerades om att deras namn eller identitet inte på något sätt skulle avslöjas eller förekomma i studien. När vi upplevde att deltagarna kände sig redo och bekväma i situationen samt hade allas godkännande så startades ljudinspelningen. Dilemman delades ut så deltagarna kunde läsa och efter detta startades diskussionen. Det inspelade materialet, totalt för båda grupperna, blev ca 80 minuter.

5.3 Etiska aspekter

Studiens etiska aspekter utgår från Vetenskapsrådets (2002) material som fokuserar på de etiska aspekter och förhållningssätt som forskare bör utgå från. Vi anser att vi gjort vad vi kunnat för att förhålla oss till de etiska aspekterna så gott vi kunnat för att alla skulle känna sig bekväma i situationen. Dessa fyra aspekter är informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet samt konfidentialitetskravet. Nedan följer en kort förklaring kring vad de fyra etiska aspekterna innebär;

- Informationskravet innebär att forskarna informerar de berörda deltagarna om vad syftet med studien är. Deltagarna skall även få vetskap om vad deras uppgift är i undersökningen, att det är frivilligt att medverka, att de får avbryta när de vill och att den information som framkommer endast kommer användas för att svara på studiens syfte och frågeställning.
- Samtyckeskravet innebär att deltagarna ger sitt samtycke till att delta i studien. Deltagaren har när som helst rätt att avbryta utan negativa konsekvenser.

- Nyttjandekravet innebär att den insamlade datan endast får användas för att svara på studiens syfte samt frågeställning. Personuppgifter om deltagarna får heller inte ges ut till något obehörig.
- Konfidentialitetskravet innebär att de deltagande förblir anonyma och att deras eventuella personuppgifter inte lämnas ut eller kan bli tillgängliga för obehöriga att ta del av. Efter att studien är avslutad ska inget material vara tillgängligt.

Under genomförandet av denna studie var de etiska aspekterna av stor vikt för oss. Detta för att deltagarna skulle känna trygghet samt tillit. Därför har vi försökt vara så tydliga som vi kunnat med att informera deltagarna om deras rättigheter till att de när som helst kunnat välja att avbryta och ej längre delta, detta ska då inte få några som helst konsekvenser för personen i fråga. Det var ingen av deltagarna som valde att avbryta eller inte delta, dock valde en person att under tillfället vara helt tyst och inte aktivt delta under själva samtalet. Deltagarna har fått vetskap om att data endast kommer användas för att svara på studiens frågeställningar samt syfte. I studien har vi inte som avsikt att kritisera eller värdera vare sig personerna som deltar eller deras arbetssätt och vi har därför försökt att inte lägga några som helst egna värderingar under fokusgruppsstillfällena.

5.4 Trovärdighet

I följande avsnitt diskuteras studiens kvalitativa metod utifrån trovärdighet samt tillförlitlighetsbegreppen.

Alla deltagare som blev tillfrågade att delta tackade ja, detta resulterade i att fokusgrupperna blev av och att de som deltog tillsammans skapade diskussion. Resultatet vi fått fram grundar sig i den information vi fått och är inte en generalisering utav alla Sveriges förskolor utan en bild av de berörda förskolornas arbetssätt och villkor. För att informationen vi fick in skulle vara så trovärdig som möjligt gav vi samma dilemman till de båda fokusgrupperna samt letade stöd i tidigare forskningsmaterial och litteratur. Forskningen måste vara systematiskt och noggrann, detta måste påvisas för läsaren för att forskningen ska anses som trovärdig. Läsaren kan aldrig veta säkert om den forskning som är gjord verkligen är sann, detta kan endast läsaren själv avgöra i slutändan. Därför är det extra viktigt att verkligen påvisa att informationen som framkommit är sanningsenlig och att forskaren skriver fram detta i sin forskning. Forskaren måste även kunna finna stöd i

annan forskning som är gjord för att ännu mer kunna styrka sina påståenden (Ahrne & Svensson, 2011; Dahlin-Ivanoff, 2011).

5.5 Analys samt analysmetod

Vi började med att skriva ut allt det transkriberade materialet vi fått fram genom fokusgrupperna. Det transkriberade materialet blev 41 sidor och 388 uttalanden. Efter detta läste vi igenom transkriberingarna och letade efter återkommande teman och markerade dessa med olika färger, detta kan även kallas kodning. Sedan klipptes alla uttalanden ut var för sig och delades upp i totalt fem olika områden som då blev politik, information, hemmiljö, arbetssätt och språk. Vi insåg dock att det blev för stort och vi valde därför att pröva en ny analysmetod, innehållsanalys. Vi satte oss återigen och analyserade det transkriberade materialet och hittade nya områden som var mer kopplade till syftet samt frågeställningen. Dessa teman är;

- Tid och engagemang som villkor
- Trygghet och samverkan som strategier

Teman utgår från analysen av materialet. Dessa teman ska ej ses som separata utan som överlappande områden. Anledningen till att vi valt dessa teman är att de i slutändan vävs samman till en helhet som hjälper oss tolka informationen gällande villkor samt strategier för att främja barns verbala flerspråkighet.

Vi har analyserat den insamlade datan med hjälp av innehållsanalys utifrån studiens syfte. Innehållsanalys innebär att materialet som samlas in under fokusgruppsstillfällena kodas och delas upp för att sedan kategoriseras. Tillvägagångssättet kräver systematisk noggrannhet för att inte missa eventuella mönster i materialet. Wibeck (2010) skriver om innehållsanalys som en relevant analysmetod vid användandet av fokusgrupper. Detta för att det är innehållet i materialet en vill komma åt och dela upp. Ett tillvägagångssätt vid innehållsanalys är att transkriberingen klipps ut och omorganiserar efter de teman eller kategorier som hittas. Alltså det återkommande områdena. Dessa färgkodas och sätts upp i nya grupper (Wibeck, 2010). Det är variationen på data som är det viktigaste, inte mängden data som samlas in hävdar Rennstam och Wästerfors (2011). Tillvägagångssättet

gick ut på att sortera, argumentera och reducera. Alltså har vi, efter att transkriberingarna gjorts, sorterat i empirin för att koppla samman teori med begrepp. Efter detta har vi reducerat genom att välja ut det som är relevant för studiens syfte. Till sist argumenterar vi för den empiri som framkommit för att bidra med ny forskning samt ställa oss i dialog med tidigare forskning. Vi båda har deltagit under fokusgruppstillfällena och ansåg att detta var av stor vikt eftersom vi tillsammans sedan har diskuterat samt analyserat materialet.

6.Resultat

Syftet med studien är att skaffa kunskaper om hur pedagoger arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används. Dessa teman: Tid och engagemang samt Trygghet och samverkan beskrivs nedan i texten och med citat styrks resultatets trovärdighet.

6.1 Tid och engagemang som villkor

Det framkommer i båda fokusgrupperna att de lägger ner mycket tid på att dels informera föräldrar om vad som pågår i förskolans verksamhet, samt på att utforma verksamheten för att den ska främja barns verbala flerspråkighet. Deltagarna diskuterar om att de lägger ner mycket tid utanför förskolans verksamhet för att själva samla information och skapa sig en fördjupad kunskap gällande barns verbala flerspråkighet.

Ja, och alla tankar man går hem med. Hur ska jag nå dessa barn eller detta barn? Eller kan vi göra på ett annat sätt och man söker väldigt mycket information själv hemma, främst hur andra har gjort och hur de arbetar. Det är nyttigt med tips och idéer utifrån. För det är ju ändå vi som arbetar på förskolan som kan det, inte någon som kanske sitter och forskar och inte varit på fältet.

Deltagarna i fokusgrupperna pratar även om tiden det tar för barn att lära sig ett helt nytt språk. De kommer in på samtalsämnen rörande tiden som barnen vistas i verksamheten och även diskussioner som gäller hur förskolan är utformad.

Det har vi ju det så det...nä men vi har ju sett det, vi ser det ju, 15 timmars barn, de är ju skillnad på språkutvecklingen

Deltagarna i ena fokusgruppen pratar om vikten av att lyfta förskolans syfte och utbilda fler förskollärare, samt bygga fler förskolor. Deltagarna hävdar att det blir en bättre arbetsmiljö för både barn och vuxna om barngrupperna minskas och personalen ökar.

Ja men idag lever vi ju i ett samhälle där vi inte räcker till som förskollärare över huvud taget för det är så mycket annat som vi också ska sköta samtidigt, alla bitar. Ansvaret är här uppe (håller handen ovanför huvudet). Det har sträckt sig över våra förmågor.

En annan diskussion som kommer upp är gällande information som ska ges till vårdnadshavarna. Detta säger deltagarna i båda fokusgrupperna är något som tar både mycket och lång tid, det är ett ständigt pågående arbete att få med sig vårdnadshavarna i förskolans arbete och hur viktigt det är att vårdnadshavarna är lyhörda och intresserade av det som sker i verksamheten.

För, å, det låter så hemskt när man uttrycker sig så men, för många utav våra föräldrar så är det en omsorgsbit, det är liksom ingen lärobit. De ser liksom inte...vi har ju de här 8:30-12:15 barnen som aldrig kommer 8:30 utan 9:30-9:45 och då kanske man är på väg ut [...] Det här ser dom som en omsorgsbit och barnen får leka lite med kompisar och det är ju också en lärobit men dom ser det inte på något annat sätt.

Det finns en viss oro i den ena fokusgruppen över de faktum att barnen inte lär sig svenska språket i tid tills de ska börja skolan. Deltagarna nämner flera gånger att många av dagens barn i förskolan är språksvaga och ej lär sig svenska språket tillräckligt snabbt eller bra för att de ska kunna klara sig i skolan. Den andra fokusgruppen anser snarare att just den verbala språkutvecklingen brukar lösa sig med tiden.

Ja men de är det, och en sak som jag har fått höra mycket de senaste åren, eller vi allihop tror jag, att språkutvecklingen gått tillbaka, vi har många språksvaga barn...eeh...och det har varit så de sista åren och då kan man ju undra, vad beror det på? Att de skett en förändring i barns språkutveckling. Det är skrämmande för jag tror vi upplever det i alla våra grupper nu. Det svenska språket, det behöver man lyssna in flera månader innan man själv kan börja prata, så det brukar lösa sig.

Sammanfattningsvis kan vi se att de båda fokusgrupperna anser att tiden för att lära sig ett nytt språk påverkas av både hemmet och verksamheten. Dessutom spelar övriga barn i

barngruppen in och har en stor roll i lärandet. Barn lär av varandra och i samspel med barn som såväl vuxna i verksamheten.

Frågan är om det beror på ojämn fördelning av 15 timmars barn eller om det beror på vilken miljö de kommer ifrån? Det undrar ju jag...för det är lite svårt att sitta och utgå ifrån statistik när de finns mycket bevis för att mycket kommer hemifrån och hemmiljöns betydelse för språkutveckling överhuvudtaget.

6.2 Trygghet och samverkan som strategier

När fokusgrupperna genomfördes så var hemmet och hemmiljön något som kom upp ständigt till diskussion. Alla deltagare i de båda fokusgrupperna ansåg att för att främja barns verbala språkutveckling så måste vårdnadshavare vara väl insatta i hur arbetet ser ut i förskolans verksamhet. De behöver visa intresse i sina barns språkliga utveckling och de behöver främja den även i hemmet. Deltagarna var överens om att det arbete som görs i hemmet är viktig. Vårdnadshavare behöver samtala med sina barn i större utsträckning än vad som görs idag.

Ja och sen tror jag bara en sån enkel grej som säga till föräldrarna att det är viktigt att kommunicera med sina barn. Berätta vad vi ska göra, berätta vad vi gör. Jag tror de finns många föräldrar som inte vet att de ska prata med sina barn och det är där det brister väldigt mycket också. Just den dagliga kommunikationen mellan barn och vuxen i hemmet, det är så viktigt tycker jag.

En av deltagarna menar att modersmålet är barnets identitet och är viktigt för att kunna lära sig ett nytt språk. De pratar även om att modersmålet har stor påverkan på barnets inläring när det kommer till verbal språkutveckling.

- Men just de där språkliga, att man haltar språkligt det har oftast med att göra att man haltar även på modersmålet.
- Eller att man inte pratar överhuvudtaget...
- Ja eller att man inte pratar alls

I båda fokusgrupperna diskuteras modersmålslärares och deras åsikter kring arbetet de utför. Den ena av fokusgrupperna ansåg att modersmål är något som borde arbetas med från början i förskolans verksamhet och inte så sent som vid fem års ålder. Dessutom pratar de

om arbetet som modersmåsläraren utför, att detta arbete är av olika kvalitet. Det finns variationer på modersmåslärarnas arbetssätt samt engagemang.

- Det beror helt på hur den arbetar, vi har haft lite olika arbetssätt där att dom ska ju va en del av verksamheten men sen vissa gånger så går det undan med barnet och...

- Oftast skulle jag vilja säga så tar de barnet och går undan

Alla: Ja..

- Och det är ju inte det som är meningen egentligen tror jag.

- Vi har ju haft några väldigt duktiga som har haft ändå sin plan dom följer, asså dom planerar för de specifika barnet.

- Ja just ja, ja

- Men sen har vi även haft de som sitter och spelar spel med barnet utan någon kommunikation. Så allt beror på hur skicklig modersmåsläraren är

I den ena av fokusgrupperna diskuterades de istället om att modersmålet behövs i verksamheten för att barnet ska känna trygghet i att vistas där. Speciellt om barnet inte kan något av det svenska språket. Det kan underlätta för både barnet samt för vårdnadshavarna om de får saker och ting förklarade för sig på sitt modersmål istället för att skapa en osäkerhet hos individen.

...de har ju mycket större förutsättningar för att lyckas för du har modersmåslärare, dom kan ju förklara för barnen så som vi säger till de svenska barnen att vill du att någon ska göra så på dig? Nej det vill du ju inte, nä då gör ju inte du så heller, det kan dom ju få förklarade på sitt eget språk, det är ju jättestor skillnad.

Det finns annan typ av hjälp som förskolan kan använda sig av i sin kommunikation med barn och föräldrar, dels tolk, samt flerspråkiga kollegor. Enligt deltagarna i de fokusgrupper vi träffat finns det flerspråkiga kollegor på arbetsplatsen vilket de alla tycker är en stor fördel, speciellt i de fall där vare sig föräldrar eller barn kan tala svenska. På så vis skapas det en viss trygghet då barnet kan samtala och enklare göra sig förstådd, berättar deltagaren. Att ha kollegor i verksamheten som talar samma språk som barnen är ingen självklarhet, deltagarna berättar att det mest varit slumpen som gjort att en kollega exempelvis talar arabiska eller turkiska och att det just då funnits barn i verksamheten med samma modersmål.

Det som jag kan se som en fördel idag är att vi har två kollegor som pratar både arabiska och somaliska. De är inte alltid men det är ofta kollegor ute som gör det och det är positivt, de är positivt för de här barnen också. Man kan se de på olika sätt. Men i och med att vi lever och bor i ett samhälle där vi är flerspråkiga och har många olika identiteter och kulturer, så är dom viktiga i förskolan.

Vi hade alltid tolk vid inskolningssamtal men också sen tolk när barnen, när barnen, skulle börja lämna första gångerna, då hade vi alltid på deras modersmål så att dom kan förklara för barnen att föräldrarna kommer tillbaka igen...

Begreppet trygghet nämndes i båda grupperna. De pratade om ordet trygghet som något grundläggande för ett fördjupat lärande och för att barnen samt vårdnadshavarna skulle känna sig som en del av verksamheten. Utan trygghet så blir det ingen bra miljö för någon att vistas i.

Jag tror att sådana barn det är sådana barn som måste få leka fritt och kunna känna tryggheten men sen tror jag det är väldigt viktigt att visa tydlighet [...] Man måste nästan dela upp dem i olika aktiviteter just för att utveckla och stärka språket, inte för att vara elak på något sätt.

Ena fokusgruppen pratar även om hur de känner för de barn som inte utvecklat det svenska språket ännu och som därför hamnar lite utanför gruppen. Då uppkommer även diskussion kring hur pedagoger arbetar rent praktiskt i verksamheten för att en gemenskap ska bildas och för att dessa barn ska känna delaktighet.

- Vi arbetar både i större och mindre grupper, vi har olika arbetsmetoder, vi arbetar mycket med sång och med saga...
- Konkret material, bilder...
- Saga då...
- Bilder på rutinsituationer...
- Teckenkommunikation...
- Men med saga då så gör vi samma saga på olika sätt, flano, högläsning och eeh...
- Digitalt
- Ja och barnen själva får berätta...
- Så ja, man försöker inkludera barnen.

Båda fokusgrupperna ansåg att det är mycket viktigt att förskollärarna tar ansvar för att själva lära sig om de berörda barnens hemländer, deras kultur, tradition och språk. Detta för att inkludera och inte exkludera något barn i verksamheten. De svenska traditionerna är så självklara och något vi alla vet om och känner till. En pedagog påpekade att en ibland kan presentera andra kulturers traditioner i verksamheten och göra de synliga för alla barn.

Var och en av pedagogerna är tvungen att skaffa sig kunskap om det här, från det här landet där barnet kommer ifrån, varför gör folk som de gör för att motverka sina egna fördomar? Idag var helt fantastiskt. De barnen hjälpte mig att duka fram, de barnen sa efter mig, allt på

svenska, och de jag kommer ihåg på arabiska så sa jag det, dom lyste upp som solen. Gurka – xiyar, xiyar sa jag först och så sa hen gurka då sa jag tomat och så sa han tomata eller något sånt, så kom det på plats, så det är helt underbart...

Personalen skapar även trygghet genom att samverka med hemmet. Ett samarbete måste finnas för att främja barnets utveckling och lärande, kanske främst den verbala språkutvecklingen.

Det är ju bara att fortsätta att sträva och fortsätta och arbeta efter dom mål och göra de vi kan och det vi är bra på. Sen är det ju precis som S sa att försöka få med familjerna i hur vi arbetar med språket. Få med dom på deras hemspråk, alltså det är precis som du säger att vi måste ha med oss hemmiljön för att de ska ske något på förskolan, men jag upplever att de har blivit svårare

Fokusgrupperna diskuterar deras gemensamma arbetssätt och hur de möter de familjer som har svårigheter, oavsett om det gäller språket eller något annat. De talar länge om de familjer som varit extra utsatta på sin resa hit till Sverige, om de familjer där föräldrarna haft pistoler riktade mot tinningen och de familjer där barn valt att inte prata alls.

Och då tänker jag på alla nyanlända som har kommit dom sista 3-5 åren där har man tappat något tror jag i språkutvecklingen, dom här föräldrarna kanske har kommit från scenarion som vi inte kan tänka oss ens... Vad har du för förmåga att förmedla ett språk då? Förstår ni hur jag tänker?

Båda fokusgrupperna anser att det finns väldigt mycket som kan förbättras för att barn ska utveckla sin verbala språkförmåga, men att detta inte hänger på barnen utan på att förskola och hem jobbar tillsammans mot ett och samma mål. Föräldrars delaktighet behövs för att nå ett bättre resultat.

Under samanställningen av resultatet framgår det att tid är en gemensam nämnare. Hur deltagarna väljer att definiera begreppet tid är olika, dock framgår att tiden är emot dem i deras arbete och att fler resurser behövs. Dels resurser som resulterar i fler förskollärare men även resurser i form av stöd till verksamheten.

7. Diskussion

I följande avsnitt: metoddiskussion och resultatdiskussion kommer vi diskutera uppsatsens resultat och metodinnehåll utifrån syftet. Teorier samt bakgrund kommer att beröras.

Resultatdiskussion

I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2016) finns det flera tydliga mål gällande språklig praxis i förskolan. Där står det bland annat skrivet att ” *Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden.* ” (s.7). Enligt de som deltog i fokusgruppen är dagens barn i förskolan mer språksvaga än vad de tidigare har varit. Detta hävdar de gäller alla barn och inte endast de barn som är verbalt flerspråkiga. Men hur ska förskolan kunna bidra till att barn lämnar förskolan med en känsla av att vara en språkstark individ? De riktigt stora frågorna är inget som går att styra över på verksamhetsnivå utan ligger på en regeringsnivå. Det är frågor som rör storleken på barngrupper, utbyggnad av förskolor och fler utbildade pedagoger, samt hur en ska locka människor att vilja utbilda sig. Deltagarna i fokusgrupperna hävdar att de har ett betydligt större ansvar än vad de tidigare haft, detta menar de kan påverka pedagoger negativt eftersom de har mindre tid i barngrupp och mindre tid till att utvärdera samt utveckla sin verksamhet.

Deltagarna diskuterar även mycket kring frågan som gäller flerspråkiga pedagoger, att detta är en önskan. Dock hävdar Gruber (2013) att denna fråga ligger hos förskolecheferna. Efter att författaren samtalat med flertalet förskolechefer kunde hon se ett mönster. Flera av de förskolor som uttalat är mångkulturella och där flerspråkiga pedagoger sökt tjänster sågs deras utländska bakgrund som ett hinder snarare än som en tillgång. Författaren skriver även att hon fick känslan av att förskolecheferna alltid fick försvara varför de sökt personal med invandrarbakgrund, som att detta skulle vara en nackdel.

Det som deltagarna i fokusgrupperna förmedlar är att det vore en fördel om flerspråkiga barn fick spendera mer tid i förskolan för att på så vis få större språkliga fördelar. Ett annat dilemma som nämns är barn till nyanlända eller människor som söker uppehållstillstånd i Sverige, dessa personer vet sällan om de blir kvar på samma ort eller om de kommer tvingas att flytta vidare. Här anser deltagarna att det finns ett mörkertal av barn som aldrig kommer in i förskolans verksamhet, samt att det finns barn som kommer till förskolan men för sent för att lära sig språket tillräckligt snabbt.

Att integrera nyanlända i de svenska samhället är av stor vikt. Människor kommer från olika kulturer och olika bakgrunder, dock så finns det sällan någon som förklarar hur de svenska samhället fungerar i praktiken. Enligt Hårdstedt och Alm (2016) behöver förskolan visa öppenhet samt en ödmjukhet inför nyanlända familjer. Dessa familjer har många gånger ingen inblick i hur det svenska samhället fungerar rent praktiskt. De behöver tid, hjälp och vägledning för att skapa sig en förståelse för hur de svenska samhället fungerar. Vidare skriver författarna att förskolan kan bidra på flera sätt för att underlätta något under den första tiden i mötet med förskolan. Dels skriver de att föräldrarna kanske inte har vetskap om vad för typ av kläder barnen behöver i förskolan och att listor kan göras över saker som barnet behöver samt vart man kan köpa dessa saker.

Vissa familjer blir inte integrerade i samhället eftersom många aktivt väljer att ha sina barn hemma då vårdnadshavarna ibland inte ens är medvetna om att de har rätt att ha sitt barn i förskolans verksamhet när de studerar eller är arbetslösa. Många invandrande kvinnor väljer att stanna hemma med barnen fram till dess att barnen börjar skolan (Vikman, 2013), vilket får effekten att barnet missar värdefull tid i förskolan. Att arbeta tillsammans med vårdnadshavare är svårare i områden där invandringen är procentuellt högre hävdar Bouakaz (2016). Anledningen till detta skriver författaren beror på *missförstånd, språkbarriärer och skilda förväntningar*. Men författaren skriver även att det kan bero på helt andra faktorer som exempelvis *klassfrågor, fördomar och okunskap* mellan förskolan och hemmet.

Å ena sidan är kommunikation mellan människor av stor vikt för att ett lärande ska ske (Säljö, 2000). Utan någon form av kommunikativa medel blir människan introvert och får svårt att senare socialisera sig. Å andra sidan bör förskolan ha med sig barnets vårdnadshavare i ryggen för att ett språkligt lärande ska ske, de måste jobba åt samma mål annars kommer det med all säkerhet uppkomma svårigheter på vägen. Deltagarna i fokusgrupperna hävdar att utan en god kommunikation mellan förskola och hemmet kommer barnets eventuella språkinläring att stanna av. Vid inskolningen måste pedagogerna vara lyhörda och ta in så mycket information de bara kan från vårdnadshavarna, här är det en stor fördel att använda tolk så alla förstår varandra och kan samverka. De små enklaste rutiner kan vara av stor vikt för att barnet ska känna trygghet i verksamheten och att även föräldrarna ska få reda på vad som krävs av dem eller vad pedagogerna förväntar sig av dem. För att de olika tillfällena i förskolan ska bli

inkluderande är kommunikationen en grundförutsättning. Skulle det vara så att språket blir ett hinder behöver pedagogerna hitta andra sätt att arbeta på för att det ska gynna alla. Hårdstedt och Alm (2016) skriver att det finns flera metoder som pedagogen kan använda sig utav för att underlätta kommunikationen. Dels skriver de att kontaktpersoner eller tolk kan vara ett lämpligt hjälpmedel men de framhåller även vikten av att inkludera vårdnadshavarna i detta arbete. De skriver om ordlistor som vårdnadshavarna kan skriva ner, där ord samt kortare meningar på hemspråket presenteras. Detta kan man ha nytta av i den dagliga förskoleverksamheten som ett stöd. Vidare hävdar författarna att det krävs en ansträngning från både förskola och hemmet för att hitta ett sätt att kommunicera på som fungerar för alla. Detta för att barnet inte ska hamna i kläm mellan förskola och hemmet. Många gånger känner de medverkande att föräldrar gett upp, att de inte orkar ta in ny information. Detta tror de kan bero på en ständig yttre påverkan som exempelvis läget i hemlandet, om de får stanna i Sverige och så vidare. Att människor också väljer att uppfostra olika kan även det vara en utmaning att komma runt. Föräldrar i dagens samhälle spenderar lite tid tillsammans med sina barn och framförallt så talas det väldigt lite med dem.

Förutom informationen som ges kring den dagliga verksamheten är det viktigt att informera föräldrarna om hur viktig förskolan faktiskt är. Det är trots allt föräldrarnas ansvar att ta del av informationen som ges ut men skulle det vara så att de inte förstår den så är kommunikationen till förskolan viktig. Kan föräldrarna dessutom inte det svenska språket är det förståeligt om informationen som ges kan anses svårtolkad. Därför är det återigen viktigt med balans för att vårdnadshavare, barn och personal ska förstå varandra. Personalen inom förskolan behöver se över sin information och vilken information de väljer att föräldrar måste ta del av. Finns det information som är onödig och som kan undvikas så kanske det vore bättre att denna plockas bort. Det kanske även i många fall vore önskvärt om viktig information kunde ges ut på olika språk för att underlätta för vårdnadshavarna och i slutändan även för förskollärarna så en på så vis slipper onödiga missförstånd.

Modersmål är något alla barn har rätt till enligt Skollagen (Riksdagen,2010:800, kap 9,10 §). I Förskolan är det dock ovanligt att modersmåls lärare närvarar innan barnet fyllt fem år. Innan dess plockar de mest in tolk om det skulle behövas. Pedagogerna vi pratat med ser detta som en brist eftersom barnen behöver stöd i sitt modersmål såväl som i svenskan

de förväntas lära sig. Å ena sidan finns det svårigheter även med modersmåslärare hävdar pedagogerna, de svårigheter som de syftar på är att modersmåslärarna har helt olika kvalitéer och lärandet blir då olika. Vissa modersmåslärare kommer till förskolan och går iväg med barnet till ett enskilt rum där de exempelvis spelar ett spel helt utan att verbalt kommunicera med varandra. Detta är inte tanken med modersmåsläraren utan denne ska finnas med i barngruppen och i verksamheten för att ge stöd åt både barnet och pedagogerna. Å andra sidan hävdar Kultti (2015) att ansvaret ligger hos förskolan i hur man väljer att ge ut informationen om att modersmåslärare finns. Vidare skriver hon att det finns stora brister i förskolan sätt att informera om denna hjälp. Författaren hävdar även att modersmåslärare borde vara en självklar del i förskolans dagliga verksamhet och inte något man väljer att använda endast vid behov. Detta eftersom barn med olika kulturella och språkliga förutsättningar har nytta av varandras kunskaper samt erfarenheter för att ett vidare lärande ska ske.

Pedagogerna hävdar även att det är extra viktigt att inte blanda språk när en har barn i barngruppen som är verbalt flerspråkiga. Anledningen till detta är att barn som är verbalt flerspråkiga behöver höra svenska språket i tal för att lära sig språkmelodin med mera. Samtidigt måste förskolan vara tillåtande i att låta barnen tala sitt hemspråk, hemspråket är barnets identitet och trygghet, med andra ord är det inget som kan förbjudas. Förskolans roll är inte att hämma barnets utveckling utan snarare att lyfta den. Dessutom säger läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) att barn har rätt till sitt språk och att detta ska arbetas med. Trots det nämner pedagogerna att de finns fall där föräldrar förbjudit barnen att prata sitt modersmål på förskolan eftersom de vill att de ska lära sig svenska. Det är såklart ogenomförbart för att det dels går emot läroplanen, dels värdegrunden och hela förskolans uppdrag.

Hur mycket eller lite tid ett barn spenderar i förskolans verksamhet har direkt påverkan på den verbala språkutvecklingen. Ett verbalt flerspråkigt barn som spenderar mindre tid i förskolan kommer med största sannolikhet att ta längre tid på sig att lära sig det svenska språket. Första tiden på förskolan kan det dock vara bra med kortare dagar eftersom barnen blir trötta av alla intryck och av att höra samt försöka förstå ett helt nytt språk. Inte nog med det så ska barnet i sin tur försöka göra sig förstådd. Detta nämner förskollärarna i fokusgrupperna är ett dilemma eftersom vissa av föräldrarna inte alls reflekterar över detta, de förstår inte varför barnet behöver tid för återhämtning.

Metoddiskussion

Som metod i studien användes fokusgrupper för att det är en metod som ger mycket information på relativt kort tid, samt att kommunikation och samspel är en stor del av det sociokulturella perspektivet vilket studien inspirerats av. Inför denna studie har vi genomfört två fokusgrupper. Hade vi valt att genomföra fler fokusgrupper eller någon annan metod hade resultatet troligtvis blivit annorlunda. En annan sak vi tänk på är att vi hade kunnat arbeta mer med våra dilemman som fokusgrupperna fick ta del av. Dels kunde de varit kortare och skrivna på ett enklare sätt men vi hade även kunnat ha fler dilemman att diskutera kring. Detta var första gången vi bekantade oss med fokusgrupper och såhär i efterhand hade det inte skadat med lite mer kött på benen. Till nästa gång kommer vi ha större insikt och mer kunskap om hur fokusgruppsstillfällen ska genomföras för att ge ett så bra resultat som möjligt.

Vi båda känner till deltagarnas verksamheter då vi tidigare vistats där. Detta kan ha varit både en fördel och en nackdel. Fördelen med att känna deltagarna kan vara att de känner sig trygga med oss samt att de vet vilka vi är och att vi är bekanta med verksamheterna. En nackdel kan dock vara att deltagarna svarar på ett sätt de tror att vi vill och inte vad de själva tycker och tänker samt att vi har vetskap om deras arbetssätt. Hade vi inte haft vetskap om arbetssättet hade vi inte reflekterat över vissa delar i transkriberingarna nu i efterhand. Exempelvis saker som deltagarna berättar att de gör men som inte syns i den dagliga verksamheten och vise versa. Hade vi kommit till en förskola där vi inte kände arbetslagen eller deras arbetssätt sedan innan hade resultatet kanske inte sett likadant ut. Vi kan endast utgå från att deltagarnas svar är trovärdiga men vi kan inte veta med säkerhet om så är fallet.

8. Vidare forskningsområde

Under studiens gång har det vuxit fram två områden som skulle vara av intresse att forska vidare kring. Det första området gäller nyanlända familjers sätt att se på svensk förskola och hur de blir bemötta. Anledningen till att detta område framkommit är eftersom förskollärarna som deltagit i studien pratar mycket om just hemmets påverkan i verksamheten och de lärande som sker. Det hade varit av intresse att intervjua vårdnadshavare för att se hur de ser på svensk förskola och vad de tror att förskolans syfte är. Hur kan förskolan inkludera hela familjen i verksamheten som dels en tillgång men även för att öka förståelsen och vetskapen kring arbetet som utförs?

Ett annat område gäller hurvida förskolans informationsflöde är för stort och påfrestande, dels för vårdnadshavare men även för pedagoger. Pedagogerna i denna studie hävdar att det informationsflöde som just nu finns i deras verksamheter är för intensivt.

Vårdnadshavare har inte tid, lust eller ork att ta del av all information som ges ut och förskollärarna hävdar att de ansvar som läggs på dem är för stort. Går det att minska flödet av information i förskolan och ändå ha en fungerande verksamhet?

Referenser

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.19-34). Stockholm: Liber.
- Bouakaz, L. (2016). Föräldrasamverkan – ett mångfaldigt och komplicerat begrepp i dagens skola. I Lorentz, H. & Bergstedt, B. (Red.), *Interkulturella perspektiv – pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. (s. 99-128). Lund: Studentlitteratur AB.
- Dahlin-Ivanoff, S. (2011). Fokusgruppsdiskussioner. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.71-82). Stockholm: Liber.
- Engdahl, I. & Ärlemalm-Hagsér, E. (2015). *Att bli förskollärare, mångfacetterad komplexitet*. (Red.). Malmö: Liber.
- Gruber, S. (2013). Rekrytering för mångfald i den nationella förskolan. Förskolechefers tal om kompetens. I Björk-Willén, P., Gruber, S., & Puskás, T. (Red.), *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag* (s.116-136). Stockholm: Liber.
- Hyltenstam, K., & Milani M, T. (2012). Flerspråkighetens sociopolitiska och sociokulturella ramar. I Hyltenstam, K., Axelsson, M & Lindberg, I. (Red.). *Flerspråkighet – En forskningsöversikt*. CM Gruppen AB: Bromma
- Hårdstedt, A., & Alm, E. (2016). Vår mångkulturella värld. I Haraldsson Sträng, M. (Red.). *Värdegrund och mångkultur i handling – I förskola, skola och andra pedagogiska verksamheter* (s.149-170). Stockholm: Liber
- Kearney, E., & Ahn, S-Y. (2013). Awakening to world languages: Intercultural awareness in very young learners. *Language awareness*, 23(4), 319-333. Hämtad från <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1090897.pdf>
- Kultti, A. (2012). Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande. (Avhandling, Gothenburg studies in educational sciences 321) Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/29219/1/gupea_2077_29219_1.pdf
- Kultti, A. (2015). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan – lärande av och på andra språk*. Stockholm: Liber
- Lindberg, I., & Hyltenstam, K. (2013). Flerspråkiga elevers språkutveckling. I Flyman Mattsson, A., & Norrby, C. (Red.) *Language Acquisition and Use in Multilingual Contexts*. (Travaux de l'Institut de Linguistique de Lund; Vol. 52). [Publisher information missing].
- Lorentz, H. & Bergstedt, B. (2016). (Red.), *Interkulturella perspektiv – pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lunneblad, J. (2009). *En målsättning för de Andra Förskolepedagogers tal om barn och föräldrar under planering och utvärdering på en förskola med en kulturellt blandad barngrupp* (Forskningsrapport 2(3)) Hämtad från Nordisk BarnehageForskning: <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/251/265>

Migrationsverket, (2016). *Historik*. Hämtad 20170512 från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Historik.html>

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2011). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.194-210). Stockholm: Liber.

Riksdagen (2010). *Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. (3., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.

SCB (2016). *Befolkningsstatistik i sammandrag 1960–2016*. Hämtad 20170512 från <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/befolkningsstatistik-i-sammandrag/#Fotnoter>

Skolinspektionen. (2010). Språk och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska. Kvalitetsgranskning. Rapport 2010:16

Skolverket. (2010). *Läroplan förskolan LPFÖ 98* . Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes förlag.

Skolverket. (2013). *Flera språk i förskolan – teori och praktik*. Stockholm: Fritzes förlag.

Svensson, A-K. (2009). *Barnet, språket och miljön – från ord till mening*. Lund: Studentlitteratur AB.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Säljö, R. (2012). Den lärande människan. I U.Lundgren, R.Säljö & C Liberg(red.), *Lärande, Skola Bildning*(s.139-198).Stockholm:Natur och Kultur.

Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Hämtad från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vikman, U. (2013). *Så påverkar föräldraförsäkringen nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden*. IFAU. Hämtad från <http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2013/r-2013-03-sa-paverkar-foraldrarforsakringen-nyanlanda-invandrades-etablering-pa-arbetsmarknaden.pdf>

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University press

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Yoleri, S. (2016). Teacher-child Relationships in Preschool Period: The Roles of Child Temperament and Language Skills. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 9(1), 210-224. Hämtad från <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1126662.pdf>

Bilagor

Dilemma 1

År 2010 kom det en ny reform som innebär alla barn har rätt till förskola. Barn till b.la. arbetslösa föräldrar får vistas i förskola 15/tim per vecka, alltså 525/tim per år. Reformen motiverades med utbildningspolitiska argument och markerar, som så många gånger förr, förskolans betydelse för barns utveckling och lärande. I praktiken innebär denna lag att barn till invandrande oftast får tillgång till den allmänna förskolan i mindre utsträckning. Detta beror mestadels på att denna grupp människor generellt sett är mer drabbade av arbetslöshet. Med tanke på att barn i förskolan skall ges lika möjligheter till utbildning blir detta direkt en ojämn fördelning mellan olika grupper av barn. Med andra ord så är det många barn som stängs ute från den pedagogiska verksamheten där de förväntas socialiseras in i de svenska språket.

Vad tycker ni om detta?

Hur skulle detta kunna göras annorlunda för att motverka en ojämn fördelning?

Hur skall vi göra för att möta de mål som finns i läroplanen?

Dilemma 2

På avdelningen Regnbågen finns det fyra stycken barn i barngruppen som pratar arabiska. Förskollärarna har uppmärksammat att dessa barn alltid leker med varandra och då talar sitt modersmål med varandra. Vid samling och matsituationer märker förskollärarna att dessa barn verkar rastlösa, har svårt att sitta still, de är helt enkelt inte koncentrerade på vad som sker. De har även uppmärksammat att dessa barn inte interagerar vid dessa tillfällen då de inte kan svenska språket. Så fort samlingen är över så återgår barnen till sin lek med varandra och verkar nöjda med detta.

Skall vi låta barnen vara?

Kan detta få konsekvenser?

Vad behövs göras för att gå vidare och försöka få dessa barn inkluderade i barngrupp samt verksamhet?

Hur känner ni för detta?

Hur skall vi göra för att möta de mål som finns i läroplanen?

Samtycke för vuxen till deltagande i studentforskning

Förskollärarytbildningen – Examens arbete (LEFP17 - V17) – Våren 2017

Victoria Brorsson och Helin Karlsson genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskollärarytprogrammet vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om att skaffa kunskaper om hur förskollärare arbetar med flerspråkighet i förskolan med fokus på villkor för arbetet och vilka strategier som används.

Victoria Brorsson och Helin Karlsson genomför denna studie i syfte att (a) bidra till kunskap om förskolan och dess verksamhet; (b) få erfarenhet av att genomföra empirisk forskning inom utbildning och undervisning; och (c) fullgöra kraven för att bli examinerad från förskollärarytprogrammet på Högskolan för Lärande och Kommunikation vid Jönköping University.

Om du accepterar att delta i denna studie kommer du att bli tillfrågad om att delta i en eller flera av följande aktiviteter:

_____ Delta i en intervju/intervjuer relaterat till forskningsämnet.

All information som genereras kommer att anonymiseras vilket garanterar att du inte kan bli identifierad. Dessutom kommer all information som genereras förvaras på ett säkert sätt som förhindrar att det försvinner t ex genom stöld.

Du har din fulla rätt att avbryta deltagande samt att ta tillbaka samtycke när som helst och utan några påföljder.

Om du har frågor gällande den här undersökningen och/eller ditt deltagande, vänligen kontakta kursansvarig,

Cathrine Ryther (cathrine.ryther@ju.se), eller examinator, Monica Nilsson (monica.nilsson@ju.se)

Om du accepterar att delta, vänligen skriv under nedan.

Deltagarens kontaktinformation, telefon och/eller email: _____

Datum

Deltagarens signatur

Studentens namn

Namnförtydligande

Namnförtydligande